

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Добровольська А.М.

кандидат фізико-математичних наук, доцент,
Івано-Франківський національний медичний університет

РЕАЛІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОБЛЕМНОГО ДІАЛОГУ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІТ-КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ І ПРОВІЗОРІВ

Гуманізація і комунікативна спрямованість процесу вищої медичної і фармацевтичної освіти в межах реалізації положень Болонської декларації, Закону України «Про вищу освіту», галузевих стандартів вищої освіти обумовлюють використання інтерактивних методів і технологій під час навчання дисциплінам природничо-наукової підготовки (ДПНП) в профільних ВНЗ, що забезпечує розвиток у майбутніх фахівців здатності думати, самостійність і незалежність мислення, а також постійну цікавість до того, що відбувається в сучасному соціумі. Це сприяє формуванню майбутніх лікарів і провізорів – універсальних особистостей, які:

- легко орієнтуються в потоках інформації, що швидко змінюється;
- володіють сучасними інформаційними технологіями;
- ухвалюють рішення і відповідають за них;
- адаптуються до будь-яких умов у сучасному соціумі;
- спостерігають, узагальнюють, роблять висновки, тобто формують цілісну картину світу.

У процесі навчання ДПНП «Європейський стандарт комп'ютерної грамотності» («ЄСКГ») «Медична інформатика» («МІ»), «Інформаційні технології у фармації» («ІТФ»), «Комп'ютерне моделювання у фармації» («КМФ») з метою формування інформаційно-технологічної компетентності (ІТ-компетентності) майбутніх фахівців активно використовується технологія інтерактивного навчання, а саме технологія проблемно-діалогічного навчання (*технологія проблемного діалогу*).

Метою технології проблемно-діалогічного навчання є творче й інтелектуально-пізнавальне засвоєння суб'єктами освітнього процесу нового матеріалу, в результаті чого формуються їх уміння переносити одержані знання на нові, нестандартні ситуації. Цьому сприяє відповідна організації процесу навчання зазначеним ДПНП, котра передбачає реалізацію діалогу, а також припускає створення під керівництвом викладачів проблемних ситуацій та активну самостійну діяльність осіб, які навчаються, з їх вирішення.

Особливості проблемного діалогу полягають у тому, що, наприклад, на занятті з вивчення нового матеріалу повинні бути присутніми [1]:

- *постановка навчальної проблеми* – етап формулювання теми заняття або питання для дослідження;
- *пошук вирішення навчальної проблеми* – етап формування нового знання.

У процесі дослідження було з'ясовано, що технологію проблемно-діалогічного навчання з успіхом можна використовувати не тільки під час навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ», але й у роботі студентського наукового гуртка, студентського наукового товариства, проектної діяльності майбутніх фахівців тощо.

Було встановлено, що реалізація технології проблемно-діалогічного навчання в процесі формування ІТ-компетентності майбутніх лікарів і провізорів під час навчання зазначеним ДПНП передбачає наявність між суб'єктами освітнього процесу [1; 2]:

- *спонукального діалогу* – складається з окремих стимулюючих реплік, котрі спонукають суб'єктів освітнього процесу до творчої діяльності і спрямовані на розвиток їх творчих здібностей;
- *діалогу, який підводить* – складається з системно пов'язаних запитань і завдань, які дозволяють активно розвивати і задіювати в процес пізнання логічне мислення осіб, котрі навчаються.

На практиці ми пересвідчилися у тому, що за умови реалізації технології проблемного діалогу в процесі формування ІТ-компетентності майбутніх фахівців під час навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» можлива [1; 2]:

- групова робота – *спонукальний діалог*;
- фронтальна робота – *діалог, який підводить*.

Досліджуючи, ми з'ясували, що обов'язковою умовою застосування проблемно-діалогічної технології під час навчання майбутніх лікарів і провізорів зазначеним ДПНП є привнесення нового, незвичайного і цікавого в процес пізнання. Також ми пересвідчилися у тому, що, застосовуючи цю технологію в процесі формування ІТ-компетентності, необхідно враховувати рівні емоційного і мотиваційного налаштування осіб, які навчаються, під час:

- *вивчення і вирішення проблем на вимогу викладачів* – особи, котрі вивчають зазначені ДПНП, вирішують проблеми в процесі формування ІТ-компетентності під постійним контролем викладачів, бо саме в цьому вони бачать необхідність;

- *вивчення і вирішення проблем, які викликали здивування, необхідність подолати суперечність* – проблеми, що виникають під час вирішення професійно-спрямованих завдань у процесі формування ІТ-компетентності, викликають небайдуже відношення до них з боку

осіб, котрі навчаються, а також необхідність самостійно вирішувати виникаючі протиріччя;

- *вивчення і вирішення цікавих проблем* – проблеми, виникаючі в процесі формування ІТ-компетентності, захоплюють осіб, які вивчають зазначені ДПНП, і викликають прагнення до їх вирішення навіть за умови напруження вольових зусиль;

- *вивчення і вирішення проблем, які викликають цікавість і допитливість до предмету* – проблеми, що виникають в осіб, у котрих формується ІТ-компетентність під час навчання зазначеним ДПНП, викликають цікавість і допитливість до предмету вивчення так, що стають для них особистими [1].

Було з'ясовано, що, реалізуючи проблемно-діалогічну технологію в процесі формування ІТ-компетентності майбутніх фахівців під час навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ», необхідно прагнути, щоб:

- блоки завдань були об'єднані однією ідеєю або проблемою і надавали можливість вивчити проблему всебічно;

- кожне завдання відповідало за окремий аспект досліджуваної проблеми.

На практиці ми дійшли висновку, що провідною формою проблемно-діалогічного навчання майбутніх лікарів і провізорів ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» є *проблемно-діалогічні лекції*.

Під час дослідження ми переконались у тому, що проблемно-діалогічна лекція призначена для організації активної розумової діяльності і самостійної роботи осіб, які вивчають зазначені ДПНП, і в котрих формується за таких умов ІТ-компетентність. На проблемно-діалогічних лекціях, які читаються в Івано-Франківському національному медичному університеті в межах навчання майбутніх лікарів і провізорів ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ»:

- основними положеннями теми є пізнавальні проблеми, завдання, що висуюються викладачем перед слухачами;

- викладач не повідомляє слухачам всі подробиці матеріалу, котрий вивчається, що пробуджує в них цікавість до самостійної роботи над проблемою.

Ми дійшли думки, що активізація пізнавальної діяльності осіб, які під час проблемно-діалогічної лекції вивчають ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ», і в котрих формується ІТ-компетентність за такого навчання, відбувається за рахунок:

- залучення їх в міркування викладача, який полемізує з самим собою;

- знайомства з різноманітними протилежними точками зору.

На практиці було з'ясовано, що реалізація з метою формування ІТ-компетентності майбутніх лікарів і провізорів під час навчання ДПНП

«ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» технології проблемного діалогу у формі проблемно-діалогічної лекції сприяє виробленню їх професійних комунікативних умінь, а саме:

- *вміння слухати* – сприйняття інформації й емоційного стану співбесідника, прояв толерантності і такту, надання співбесідникові свободи виразу думок і відчуттів, аналіз почутого;

- *вміння говорити* – ведення бесіди на доступній для співбесідника мові, не зловживання специфічною термінологією, лаконічність і ясність викладу інформації, оперування чіткими інструкціями і положеннями;

- *вміння бачити* – фіксування в поведінці співбесідника розпізнавальних вербальних і невербальних знаків, які сприяють конкретнішому пізнанню його особистості;

- *вміння відчувати* – інтуїція, увага, здатність до співпереживання, проникнення у внутрішній психологічний світ співбесідника;

- *вміння управляти своїм психічним станом у процесі комунікації* – самовладання, утримання від невинуватих жестів і міміки.

Набуття і вдосконалення професійних комунікативних умінь у процесі навчання ДПП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» у межах реалізації технології проблемного діалогу, на нашу думку, достатньо вагомо для професійної діяльності майбутніх лікарів і провізорів, бо успішне фахове використання ними сформованої ІТ-компетентності під час вирішення професійно-спрямованих завдань є неможливим без таких умінь. Окрім того, професійні комунікативні вміння мають величезне значення для практичної і психологічної взаємодії суб'єктів освітнього процесу не тільки під час навчання зазначеним ДПП, але й для їх життєдіяльності в цілому.

Список використаних джерел:

1. Соловьева Т. В. Проблемно-диалогическое обучение на уроках математики [Электронный ресурс] / Т. В. Соловьева // Социальная сеть работников образования. – Режим доступа : <http://nsportal.ru/shkola/algebra/library/2013/04/05/problemno-dialogovoe-obuchenie-na-urokakh-matematik>.

2. Хохлова Н. А. Проблемно-диалогическое обучение на уроках математики [Электронный ресурс] / Н. А. Хохлова // ИНФОУРОК. Библиотека материалов. – Режим доступа : <https://infourok.ru/problemnodialogicheskoe-obuchenie-na-urokah-matematiki-998921.html>.